

ตับอ่อนอักเสบเฉียบพลัน (ACUTE PANCREATITIS)

ผศ. ผุสดี โทบั่นลือภพ

ภาควิชาเทคนิคการแพทย์ คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตับอ่อน (Pancreas)

เป็นอวัยวะที่อยู่ด้านหลังกระเพาะอาหารใกล้กับลำไส้เล็ก

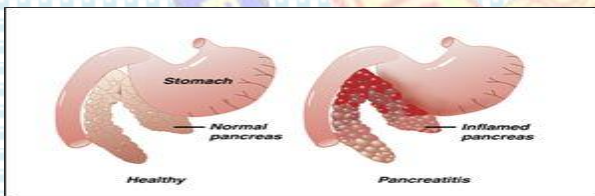
หน้าที่ของตับอ่อน

1. หลังน้ำย่อยเข้าไปช่วยย่อยสลายคาร์โบไฮเดรต ไขมัน และ โปรตีนในลำไส้เล็กโดยผ่านทาง pancreatic duct ปกติ น้ำย่อยที่สร้างจากตับอ่อนจะยังไม่ออกฤทธิ์ จนกว่าจะถูกหลังเข้าสู่ลำไส้เล็กจึงจะเริ่มทำหน้าที่ย่อยสารอาหารดังกล่าว

2. สร้างฮอร์โมน insulin และ glucagon แล้วหลังเข้าสู่กระแสเลือด เพื่อทำหน้าที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด

โรคตับอ่อนอักเสบ (Pancreatitis)

เกิดจากตับอ่อนถูกทำลายหรือถูกย่อยด้วยน้ำย่อยที่สร้างจากตับอ่อนเอง แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

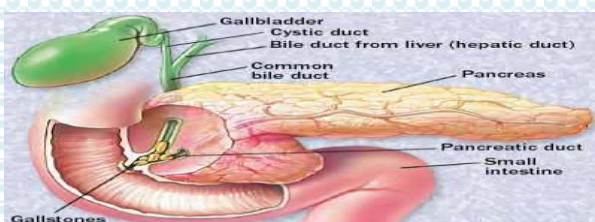

1. ตับอ่อนอักเสบเฉียบพลัน (Acute pancreatitis)
2. ตับอ่อนอักเสบเรื้อรัง (Chronic pancreatitis)

ตับอ่อนอักเสบเฉียบพลัน (Acute pancreatitis)

หมายถึงการอักเสบของตับอ่อนซึ่งเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน โดยมีสาเหตุมาจาก

1. Gallstones ก้อนนิ่วในถุงน้ำดีและท่อน้ำดีจะทำให้ pancreatic duct อุดตัน ส่งผลให้น้ำย่อยที่สร้างจากตับอ่อนทันทกลับมาย่อยทำลายเนื้อเยื่อของตับอ่อนเอง

2. Alcohol มีกลไกดังนี้

- ทำลายเนื้อเยื่อตับอ่อนโดยตรง
- กระตุ้นฮอร์โมนบางตัวในร่างกาย ทำให้ตับอ่อนขับน้ำย่อยมากขึ้น จนทำให้น้ำย่อยที่มากเกินกลับมาย่อยทำลายเนื้อตับอ่อนเอง
- ทำให้ปลายของท่อน้ำย่อยตับอ่อนก่อนที่จะเข้าไปในลำไส้เล็กเกิดจากหดตัวมากผิดปกติ ทำให้ท่อน้ำย่อยตับอ่อนอุดตันและน้ำย่อยที่สร้างจากตับอ่อนทันทกลับมาย่อย ทำลายเนื้อเยื่อของตับอ่อนเอง

อาการ

ปวดท้องบริเวณลิ้นปี่อย่างรุนแรงเกิดขึ้นทันทีทันใด ร้าวทะลุไปกลางหลังและปวดอยู่ตลอดเวลา จะปวดมากขึ้นในท่านอนราบ และอาการปวดจะดีขึ้นในท่านั่งโน้มตัวไปข้างหน้า คลื่นไส้ อาเจียน ท้องอืด แน่นท้อง มีไข้ ถ้าอาการรุนแรงอาจทำให้ขาดน้ำจนถึงช็อกและหมดสติได้

การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

1. Amylase ค่าสูงขึ้นมากกว่า 3 เท่าของระดับสูงสุดของค่าปกติ ระดับของ amylase มักไม่สัมพันธ์กับความรุนแรงของโรค โดยจะสูงขึ้นภายใน 2-3 ชั่วโมง สูงสุดที่ 24 ชั่วโมง และจะลดลงอย่างรวดเร็วกลับสู่ระดับปกติภายใน 3-5 วัน เนื่องจากโมเลกุลของ amylase มีขนาดเล็กสามารถผ่านการกรองที่ไตได้ และขับออกทางปัสสาวะ ดังนั้นจึงสามารถใช้ urine amylase ในการติดตามการรักษาผู้ป่วยที่มาพบแพทย์ได้ ช้า อาจพบ false positive ได้ในโรค salivary gland disease, renal failure และ macroamylasemia

2. Lipase ระดับจะสูงขึ้นภายใน 4-8 ชั่วโมง สูงสุดที่ 24 ชั่วโมงและจะค่อยๆ ลดลงกลับสู่ระดับปกติภายใน 8-14 วัน lipase จะมีความจำเพาะมากกว่า amylase เนื่องจาก lipase ส่วนใหญ่มาจากตับอ่อนและระดับของ lipase จะตรวจพบในกระเพาะเลือดนานกว่า จึงช่วยในการวินิจฉัย acute pancreatitis ในรายที่ผู้ป่วยมาช้าซึ่งระดับของ amylase ลดลงแล้ว ข้อจำกัดของ lipase คือการตรวจจะยุ่งยากกว่า amylase

